

שילוב חברתי של ילדים ממרכז סינדיאן בגני ילדים רגילים בקלנסואה

מאג'דה מרעי, מנהלת מרכז סינדיאן, ונואף זמירו, מנהל קו הייעוץ למשפחות של המרכז למשפחה

רקע

מרכז סינדיאן מעניק שירותים לילדים עם מגוון צרכים מיוחדים ומשפחותיהם. המרכז מופעל על ידי עמותת בית איזי שפירא אשר חרתה על דגלה לפעול למען חברה המבטיחה לילדים ובוגרים עם מוגבלויות את מירב ההזדמנויות לצמיחה ולהשתתפות בחיי הקהילה.

במרכז סינדיאן פועלים שלוש תוכניות מרכזיות:

1. מרכז לגיל הרך המפעיל מעון יום שיקומי וגני ילדים בהם לומדים ומטופלים ילדים בגילאי ½ שנה ועד 6 שנים, עם עיכובים התפתחותיים מורכבים.
2. מרכז למשפחה להדרכה והכוון למשפחות להן ילדים וצעירים עם צרכים מיוחדים.
3. התערבות מוקדמת בבתיים בקרב פעוטות עד גיל 3 אשר אינם מטופלים מכל מיני סיבות.

מזה מספר שנים מרכז סינדיאן מפעיל תוכניות לשילוב חברתי של ילדי גן עם מוגבלויות בכיתות גן רגילות בקלנסואה. ההשקפה הנמצאת בבסיס רעיון השילוב היא כי לילדים עם מוגבלות יש זכות להיות חלק מהחברה בה הם גדלים וחיים. שילוב משמעו יחס של כבוד לשונות שבין בני אדם, קבלת ההבדלים שבין אנשים והערכת כל אדם באשר הוא אדם. שילוב ושינוי עמדות שזורים זה בזה. המחסומים העיקריים לשילובו של ילד עם מוגבלות בקהילה מקורם בעמדות שליליות וסטיגמות חברתיות כלפי אנשים עם מוגבלות. לפיכך בנייה של תוכנית שילוב מחייבת התייחסות גם לעמדות של כל הגורמים שמעורבים ומשפיעים על התהליך באופן ישיר או עקיף.

מטרות הפרויקט :

מטרת העל של התוכנית היא לקדם חברה מכלילה. ממטרה זו נגזרות מטרות משנה והן:

1. חשיפה של ילדי מרכז סינדיאן לחברת ילדים רגילים.
2. חשיפת הילדים בגני הילדים הרגילים לילדים עם צרכים מיוחדים באופן המעצב עמדות מכלילות ומשלבות.
3. עידוד אינטראקציה חברתית בין ילדים עם ובלי מוגבלויות באמצעות משחק ופעילות משותפת בסביבה מוגנת.
4. שינוי עמדות בקרב אנשי המקצוע לגבי שילובם של ילדים עם צרכים מיוחדים בגנים רגילים.

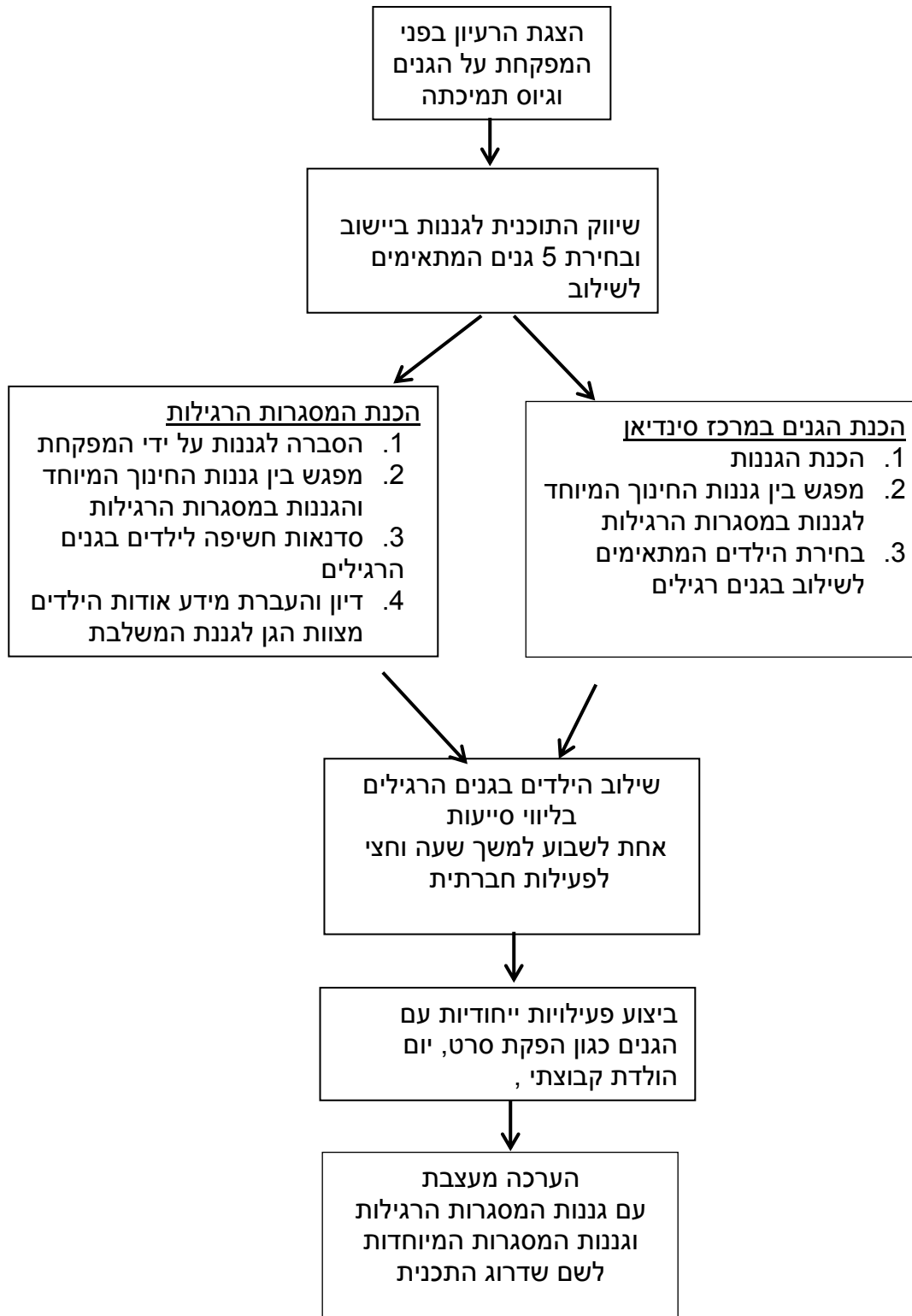
אוכלוסיית היעד של התוכנית – משתתפי התכנית

- 10 ילדים ממרכז סינדיאן משולבים אחת לשבוע בגני ילדים רגילים בקלנסואה.

בחירת הילדים נעשתה על ידי צוות הגן , כולל גננת ומקצועות הבריאות, עובדת סוציאלית ומנהלת המרכז.

- ילדים הלומדים בגנים רגילים בהם מתבצעת תוכנית השילוב .
- גננות וסייעות בגנים הרגילים.
- הורים לילדים בגנים הרגילים .

שלבי העבודה בתוכנית

תיאור הפרויקט – כיצד עובד

ילדי מרכז סינדיאן מגיעים אחת לשבוע במשך כל השנה לפעילות חברתית בת שעה וחצי בגני הילדים הרגילים, בליווי סייעות. גננות הגנים הרגילים מתכננות ומפעילות פעילויות קבוצתיות המאפשרות לילדי מרכז סינדיאן לקחת בהן חלק, וליהנות מפעילויות שונות. חלק מהפעילות כמו סיפור או ריכוז מתבצעים במליאה של כל הילדים. חלק אחר מהפעילויות מתקיימות בקבוצות קטנות יותר (המאורגנות כתחנות) כאשר בכל תחנה משתתפים 4-6 ילדים. בקבוצות הקטנות מופעלות פעילויות כמו: יצירה, משחק חופשי, פינת בובות, פינת רופא, משחקי שטיח, משחקי קוביות וכדומה. חלק נוסף הוא הפעלה בזוגות של תנועה, ריקוד וכדומה. תכנון מגוון גדול של פעילויות מאפשר לכל ילד למצוא פעילות המתאימה לאישיותו וליכולותיו ולהשתלב בה. במפגשים הראשונים הילדים בחנו האחד את השני והתנסו בפעילויות שונות. בהדרגה נוצרו חיבורים בין ילדים עם ובלי צרכים מיוחדים והתגבשו, חברים למשחק". גם ילדים שבמפגשים הראשונים נרתעו מעט מהילדים החדשים, התרגלו בהדרגה ל"אורחים" המיוחדים ולאחר מספר ביקורים והחלו להתקרב אליהם וליצור עמם קשר חברתי.

הכנת הגננות של גני הילדים הרגילים

תהליך הכנת הגננות הרגילות לפרויקט כלל מספר פעולות

1. הצגת הנושא לגננות על ידי מפקחת על גני הילדים הרגילים.
2. היכרות בין הגננות לבין גננות מרכז סינדיאן (גננות חינוך מיוחד). במפגש זה, בין היתר, נמסרו לכל גננת פרטים על מאפייני הילדים שיהיו משולבים בגן שלה, ונעשתה חשיבה משותפת על פעילויות שתקדמנה ותתרומנה לשילוב חברתי מוצלח של הילדים.

דנאות בגני הילדים הרגילים

נואף זמירו העביר את הסדנאות לילדים בגנים הרגילים. נואף, העובד במרכז למשפחה שבמרכז סינדיאן, הוא אדם עם מוגבלות מוטורית המתנייד בכסא גלגלים. לנואף יכולת ליצור קשר בלתי אמצעי עם ילדים בגיל הרך. בכל גן התקיימו 2-3 מפגשים. במפגשים נעשו הפעילויות הבאות:

נואף נכנס לגן בעגלתו החשמלית שמתנייד בה, מדבר לילדים בשפה קלה וברמתם, אומר להם את שמו ושואל על שם של כל ילד בנפרד, ומנסה להתקרב אליהם ולהמיס את קרח החששות, מתחיל לדבר על סיבת המוגבלות ולספר על סיבות לפגיעות ודרכי ההיזהרות מהן, ולאחר כמה דקות מתחיל להפעיל את הילדים בכמה פעולות: קשירת רגליים ועם אי יכולת לעמוד ומטיל על הילד לבצע משימה ולנסות לעמוד, ופעולה נוספת, קושר את עיני אחד הילדים ומטיל עליו משימה מסוימת.

אי עמידת הילדים בביצוע המשימות מכניסה אותם לעולם הקשיים של הנכים, והילד מתחיל להרגיש על בשרו את אי יכולתו לסיים את המשימה כמו הליכה לשירותים או לזהות את חברו בזמן כיסוי העיניים.

בסוף הפעילות אני שואל את הילדים שהשתתפו אם רוצים להישאר מוגבלים כמו שהיו בזמן הקשירה ובטח כולם אומרים שלא!!!

ולקראת סיום מספר לילדים ספור עממי מדליק, ומחלק ממתקים או משחקים לכל אחד מהילדים ושם לכל אחד מדבקה קטנה בכדי שיספרו על החוויה לבני משפחתם.

הילדים שיתפו פעולה ברצון ותגובותיהם לפעילות היו מדהימות. הם העלו דוגמאות של אנשים עם מוגבלות שהם הכירו (סבא, סבתא, קרוב משפחה, שכן...) ואף הציעו פתרונות לסיטואציות בעייתיות שנואף הציג בפניהם.

הערכת התוכנית

הערכת התוכנית נעשתה על ידי משוב מובנה מהגננות של החינוך הרגיל, אשר דווחו על שינוי אצל ילדי הגן, אשר התבטא ביחס חם ודאגה לילדים המשולבים, המתינו בהתלהבות להגעה של ילדי סינדיאן לגן המשלב, ברגישות מסוימת לאנשים השונים. בנוסף גננות מרכז סינדיאן שמהכיתות שלהן משולבים דווחו על שינוי בקרב הילדים המשולבים, נהיו יותר פתוחים מבחינה חברתית, ונתרמו המון מהשילוב ומהפעילויות שונות. הורי הילדים המשולבים הביעו שביעות רצון רבה מהפרויקט אשר נתן הזדמנות לילדיהם לחוות את החוויה של שותפות עם ילדים רגילים, וחלקם היו נוכחים במפגשים מסוימים וחוו יחס מאוד מכבד ומאפשר.

מה עזר להצליח

- 1- בעיקר מה שעזר להצלחת התוכנית היא הרצון והאמונה של כל השותפים בפרויקט בחשיבות וחיוניות השילוב, החל מצוות המרכז ומהמפקחת של גנים הרגילים, הגננות, וההורים משני הצדדים.
- 2- שתוף הפעולה בין כל הגורמים השותפים לפרויקט.
- 3- הגדרת תפקידים ברורה של אנשים בתוך התוכנית, כמו אחראית ורכזת שילוב מתוך מרכז סינדיאן, ורכזת של הגנים הרגילים.
- 4- שיתוף והשתתפות של ההורים משני הצדדים.
- 5- יכולת המעקב והבקרה, של השותפים בכל שלב של התוכנית.

מה עיכב או הפריע וכיצד התמודדו עם הקשיים.

שלב ההכנה של התוכנית ארך זמן רב מידי והתכנית החלה רק כ 3-4 חודשים לאחר תחילת שנת הלימודים. כדי למצות ולהפיק את המירב מהתכנית חשוב להתחיל אותה כמה שיותר קרוב לתחילת השנה. המשמעות היא כי התנעת הפרויקט בכוללת את ההיכרות והמיון של הילדים לשילוב, והכנת הגננות בגנים המשלבים צריכים להתבצע בחודש הראשון ללימודים.